

Nr 28

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring i kommunallagen den 18 december 1953 (nr 753), m. m.; given Stockholms slott den 20 januari 1967.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över inrikesärenden för denna dag,

dels föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till

- 1) lag om ändring i kommunallagen den 18 december 1953 (nr 753),
 - 2) lag om ändrad lydelse av 48 § och 51 § 2 mom. kommunallagen den 1 mars 1957 (nr 50) för Stockholm,
 - 3) lag angående ändrad lydelse av 8 § lagen den 4 januari 1956 (nr 2) om socialhjälp,
 - 4) lag om ändrad lydelse av 12 § barnavårdslagen den 29 april 1960 (nr 726),
 - 5) lag om ändrad lydelse av 15 § skollagen den 6 juni 1962 (nr 319),
 - 6) lag om ändrad lydelse av kommunala delegationslagen den 27 mars 1954 (nr 130),
- dels inhämta riksdagens yttrande över härvid fogade förslag till*
- 7) kungörelse om ändrad lydelse av 7 § byggnadsstadgan den 30 december 1959 (nr 612),
 - 8) kungörelse om ändrad lydelse av 12 § hälsovårdsstadgan den 19 december 1958 (nr 662).

GUSTAF ADOLF

Svante Lundkvist

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att de legala möjligheterna att delegera kommunal nämnds beslutanderätt skall utsträckas att omfatta också suppleant av nämnden. Stadskollegium som f. n. saknar delegationsrätt föreslås få sådan rätt i samma utsträckning som andra nämnder.

Vidare föreslås att den rätt som bl. a. kommun och landstingskommun har att uppdra åt arbetsgivarorganisation — kommunförbund — att träffa kollektivavtal m. m. med bindande verkan för kommunen skall få utövas av den kommunala lönemyndigheten.

Förslagen föranleder åtskilliga författningsändringar. Dessa föreslås träda i kraft den 1 juli 1967.

Förslag

till

Lag

om ändring i kommunallagen den 18 december 1953 (nr 753)

Härigenom förordnas, att 43, 45 och 49 §§ kommunallagen den 18 december 1953 skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

43 §.

Fullmäktige må antaga — — — reglementet må bestämmas:

a) att med — — — — — nämnder; samt b) att styrelsen äger uppdraga åt särskild inom densamma bildad avdelning eller åt ledamot av styrelsen eller åt i kommunens tjänst anställd befattningshavare att å styrelsens vägnar fatta beslut i vissa grupper av ärenden, vilkas beskaffenhet skall i reglementet angivas, dock att framställning eller yttrande till fullmäktige icke må beslutas annorledes än av styrelsen samfällt.	b) att styrelsen äger uppdraga åt särskild avdelning, bestående av ledamöter eller suppleanter i styrelsen, eller åt ledamot eller suppleant eller åt tjänsteman hos kommunen eller åt sådan tjänsteman tillsammans med ledamot eller suppleant att å styrelsens vägnar fatta beslut i vissa grupper av ärenden, vilkas beskaffenhet skall i reglementet angivas, dock att framställning eller yttrande till fullmäktige icke må beslutas annorledes än av styrelsen samfällt.

Innan beslut — — — nästa sammanträde.

I övrigt — — — sina åligganden.

Beslut om — — — länsstyrelsens prövning.

45 §.

Beträffande sådan — — — motsvarande tillämpning.

Nämnd, varom — — — — — stadgas, må:

a) om fullmäktige så besluta, uppdraga åt särskild inom nämnden bildad avdelning eller åt ledamot av nämnden eller åt i kommunens tjänst anställd befattningshavare att å nämndens vägnar fatta beslut i vissa	a) om fullmäktige så besluta, uppdraga åt särskild avdelning, bestående av ledamöter eller suppleanter i nämnden, eller åt ledamot eller suppleant eller åt tjänsteman hos kommunen eller åt sådan tjänsteman

(Nuvarande lydelse)

grupper av ärenden, vilkas beskaffenhet skall i fullmäktiges beslut angivas, dock att framställning eller yttrande till fullmäktige icke må beslutas annorledes än av nämnden samfällt; samt

b) för vård — — — — — löpande arbetet.

Beslut, vilket — — — — — nästa sammanträde.

(Föreslagen lydelse)

tillsammans med ledamot eller suppleant att å nämndens vägnar fatta beslut i vissa grupper av ärenden, vilkas beskaffenhet skall i fullmäktiges beslut angivas, dock att framställning eller yttrande till fullmäktige icke må beslutas annorledes än av nämnden samfällt; samt

49 §.

Stadsfullmäktige skola — — — gemensamt reglemente.

Med avseende å drätselkammaren må i reglementet meddelas bestämmelser av det slag, som sägs i 43 § första stycket; och skola i dylikt fall stadgandena i andra stycket av samma paragraf äga motsvarande tillämpning.

I reglementet må meddelas bestämmelser av det slag, som sägs i 43 § första stycket; och skola i dylikt fall stadgandena i andra stycket av samma paragraf äga motsvarande tillämpning.

I övrigt — — — — — sina åligganden.

Beslut om — — — — — Konungens prövning.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1967.

Förslag

till

L a g

om ändrad lydelse av 48 § och 51 § 2 mom. kommunallagen
den 1 mars 1957 (nr 50) för Stockholm

Härigenom förordnas, att 48 § och 51 § 2 mom. kommunallagen den 1 mars 1957 för Stockholm skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

*(Nuvarande lydelse)**(Föreslagen lydelse)*

48 §.

Stadsfullmäktige skola — — — — — och drätselnämnden.

Med avseende å drätselnämnden må i dess reglemente bestämmas:

a) att med drätselnämndens medelsförvaltning skall sammanföras medelsförvaltning, som enligt särskilda författningar tillkommer andra kommunala nämnder; samt

b) att drätselnämnden äger uppdraga åt särskild inom densamma bildad avdelning eller åt ledamot av nämnden eller åt i stadens tjänst anställd befattningshavare att å nämndens vägnar fatta beslut i vissa grupper av ärenden, vilkas beskaffenhet skall i reglementet angivas, dock att framställning eller yttrande till stadsfullmäktige icke må beslutas annorledes än av nämnden samfällt.

I reglementena för stadskollegiet och drätselnämnden må bestämmas:

a) i fråga om drätselnämnden att med dess medelsförvaltning skall sammanföras medelsförvaltning, som enligt särskilda författningar tillkommer andra kommunala nämnder,

b) i fråga om stadskollegiet och drätselnämnden att var och en av dessa nämnder äger uppdraga åt särskild avdelning, bestående av ledamöter eller suppleanter i nämnden, eller åt ledamot eller suppleant eller åt tjänsteman hos staden eller åt sådan tjänsteman tillsammans med ledamot eller suppleant att å nämndens vägnar fatta beslut i vissa grupper av ärenden, vilkas beskaffenhet skall i reglementet angivas, dock att framställning eller yttrande till stadsfullmäktige icke må beslutas annorledes än av nämnden samfällt.

Innan beslut — — — — — nästa sammanträde.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

I övrigt — — — — — sina åligganden.

Beslut om — — — — — Konungens prövning.

51 §.

2 mom. Nämnd, varom förmåles i 49 § andra stycket, må, om stadsfullmäktige så besluta, uppdraga åt särskild inom nämnden bildad avdelning eller åt ledamot av nämnden eller åt i stadens tjänst anställd befattningshavare att å nämndens vägnar fatta beslut i vissa grupper av ärenden, vilkas beskaffenhet skall i fullmäktiges beslut angivas, dock att framställning eller yttrande till fullmäktige icke må beslutas annorledes än av nämnden samfällt.

2 mom. Nämnd, varom förmåles i 49 § andra stycket, må, om stadsfullmäktige så besluta, uppdraga åt särskild avdelning, bestående av ledamöter eller suppleanter i nämnden, eller åt ledamot eller suppleant eller åt tjänsteman hos staden eller åt sådan tjänsteman tillsammans med ledamot eller suppleant att å nämndens vägnar fatta beslut i vissa grupper av ärenden, vilkas beskaffenhet skall i fullmäktiges beslut angivas, dock att framställning eller yttrande till fullmäktige icke må beslutas annorledes än av nämnden samfällt.

Beslut, vilket — — — — — nästa sammanträde.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1967.

**Förslag
till
Lag**

om ändrad lydelse av 12 § barnavårdslagen den 29 april 1960 (nr 726)

Härigenom förordnas, att 12 § barnavårdslagen den 29 april 1960¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

12 §.

Om kommunens fullmäktige så bestämmer, äger barnavårdsnämnden uppdraga åt särskild inom nämnden bildad avdelning eller åt ledamot i nämnden eller åt befattningshavare i kommunens tjänst att på nämndens vägnar avgöra vissa grupper av ärenden, vilkas beskaffenhet skall angivas i fullmäktiges beslut. Nämnden må dock icke annorledes än genom samfällt beslut

Om kommunens fullmäktige så bestämmer, äger barnavårdsnämnden uppdraga åt särskild avdelning, bestående av ledamöter eller suppleanter i nämnden, eller åt ledamot eller suppleant eller åt tjänsteman hos kommunen eller åt sådan tjänsteman tillsammans med ledamot eller suppleant att på nämndens vägnar avgöra vissa grupper av ärenden, vilkas beskaffenhet skall angivas i fullmäktiges beslut. Nämnden må dock icke annorledes än genom samfällt beslut

1. utdöma förelagt — — — — — kommunens fullmäktige.
Beslut som — — — — — nästa sammanträde.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1967.

¹ Senaste lydelse av 12 § se 1964: 67.

Förslag

till

Lag**om ändrad lydelse av 15 § skollagen den 6 juni 1962 (nr 319)**

Härigenom förordnas, att 15 § skollagen den 6 juni 1962 skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

*(Nuvarande lydelse)**(Föreslagen lydelse)***15 §.**

Om kommunens fullmäktige så besluta, äger skolstyrelsen uppdraga åt särskild inom styrelsen bildad avdelning eller åt ledamot av styrelsen eller åt skolchefen, annan skolledare eller särskild i kommunens tjänst anställd befattningshavare att å styrelsens vägnar fatta beslut i vissa grupper av ärenden, vilkas beskaffenhet skall angivas i fullmäktiges beslut. Skolstyrelsen må dock ej annorledes än genom samfällt beslut pröva fråga om meddelande eller återkallande av godkännande enligt 34 § eller göra framställning eller avgiva yttrande till fullmäktige.

Om kommunens fullmäktige så besluta, äger skolstyrelsen uppdraga åt särskild avdelning, bestående av ledamöter eller suppleanter i styrelsen, eller åt ledamot eller suppleant eller åt skolchefen eller annan skolledare eller tjänsteman hos kommunen eller åt sådan tjänsteman tillsammans med ledamot eller suppleant att å styrelsens vägnar fatta beslut i vissa grupper av ärenden, vilkas beskaffenhet skall angivas i fullmäktiges beslut. Skolstyrelsen må dock ej annorledes än genom samfällt beslut pröva fråga om meddelande eller återkallande av godkännande enligt 34 § eller göra framställning eller avgiva yttrande till fullmäktige.

Beslut, vilket — — — — — nästa sammanträde.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1967.

Förslag

till

Lag**om ändrad lydelse av kommunala delegationslagen den 27 mars 1954 (nr 130)**

Härigenom förordnas, att kommunala delegationslagen den 27 mars 1954 skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Nuvarande lydelse)

Kommun, som — — — — — att fastställa.

(Föreslagen lydelse)

Kommunen äger bestämma att uppdrag enligt första stycket får lämnas av nämnd, som handlägger frågor om anställningsvillkor för arbetstagare i kommunens tjänst.

Med kommun — — — — — kommunal förvaltningsenhet.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1967.

Förslag

till

kungörelse om ändrad lydelse av 7 § byggnadsstadgan
den 30 december 1959 (nr 612)

Härigenom förordnas, att 7 § byggnadsstadgan den 30 december 1959 skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

*(Nuvarande lydelse)**(Föreslagen lydelse)*

7 §.

Byggnadsnämnd äger uppdraga åt en eller flera ledamöter i nämnden eller åt befattningshavare hos nämnden att å nämndens vägnar fatta beslut i vissa grupper av ärenden, vilkas beskaffenhet skall närmare angivas i nämndens beslut. Sådant uppdrag må dock ej avse befogenhet att besluta om framställning eller yttrande till Konungen, länsstyrelsen eller kommunens fullmäktige, att meddela föreläggande vid vite eller annat äventyr eller att slutligt avgöra ärende, som är av principiell innebörd eller eljest av större vikt.

Byggnadsnämnd äger uppdraga åt en eller flera ledamöter *eller suppleanter* i nämnden eller åt befattningshavare hos nämnden att å nämndens vägnar fatta beslut i vissa grupper av ärenden, vilkas beskaffenhet skall närmare angivas i nämndens beslut. Sådant uppdrag må dock ej avse befogenhet att besluta om framställning eller yttrande till Konungen, länsstyrelsen eller kommunens fullmäktige, att meddela föreläggande vid vite eller annat äventyr eller att slutligt avgöra ärende, som är av principiell innebörd eller eljest av större vikt.

Nämndens beslut — — — — — — — — — — länsstyrelsens prövning.

Vad i — — — — — — — — — — nästa sammanträde.

Denna kungörelse träder i kraft den 1 juli 1967.

Förslag

till

kungörelse om ändrad lydelse av 12 § hälsovårdsstadgan
den 19 december 1958 (nr 662)

Härigenom förordnas, att 12 § hälsovårdsstadgan den 19 december 1958 skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

*(Nuvarande lydelse)**(Föreslagen lydelse)*

12 §.

Hälsovårdsnämnd äger uppdraga åt en eller flera ledamöter i nämnden eller åt befattningshavare hos nämnden att å nämndens vägnar fatta beslut i vissa grupper av ärenden, vilkas beskaffenhet därvid skall närmare angivas. Sådant uppdrag må dock ej innefatta befogenhet att besluta om framställning eller yttrande till Konungen, länsstyrelsen eller kommunens fullmäktige, om föreläggande vid vite eller om verkställande av åtgärd på försumlig bekostnad.

Hälsovårdsnämnd äger uppdraga åt en eller flera ledamöter *eller suppleanter* i nämnden eller åt befattningshavare hos nämnden att å nämndens vägnar fatta beslut i vissa grupper av ärenden, vilkas beskaffenhet därvid skall närmare angivas. Sådant uppdrag må dock ej innefatta befogenhet att besluta om framställning eller yttrande till Konungen, länsstyrelsen eller kommunens fullmäktige, om föreläggande vid vite eller om verkställande av åtgärd på försumlig bekostnad.

Hälsovårdsnämnds beslut --- — — — — — — — — — — nästa sammanträde.

Denna kungörelse träder i kraft den 1 juli 1967.

*Utdrag av protokollet över inrikesärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet på Stockholms slott den 20 ja-
nuari 1967.*

N ä r v a r a n d e:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, LANGE, KLING, JOHANSSON, HOLMQVIST, ASPLING, PALME, SVEN-ERIC NILSSON, LUNDKVIST, GUSTAFSSON, GEIJER, MYRDAL, ODHNOFF.

Efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter anmäler statsrådet Lundkvist fråga om *delegation av kommuns beslutanderätt* och anför.

Inledning

Fråga om delegation av kommunal beslutanderätt har aktualiserats i två fall den senaste tiden.

I betänkandet »Om den kommunala självstyrelsens lokala förankring» (SOU 1965: 6) redovisar kommunalrättskommittén¹ ett uppdrag att mot bakgrund av utvecklingen mot större kommunenheter undersöka möjligheterna att tillgodose de lokala intressena i den kommunala förvaltningen. Kommittén föreslår endast en begränsad reform som avser möjlighet att delegera beslutanderätt till suppleant i kommunens styrelse eller annan kommunal nämnd.

Över betänkandet har efter remiss yttranden avgetts av socialstyrelsen, kammarkollegiet, överståthållarämbetet — som har bifogat yttrande från stadsfullmäktige i Stockholm — samtliga länsstyrelser — som har bifogat yttranden från kommuner och i tre fall från kommunal samarbetsnämnd — socialpolitiska kommittén, Svenska stadsförbundet, Svenska kommunförbundet, Svenska landstingsförbundet, Sveriges kommunaltjänstemannaförbund, Föreningen Sveriges kommunala förvaltningsjurister och Svenska samernas riksförbund.

¹ F. d. landshövdingen Thorwald Bergquist, ordförande, samt ledamoten av första kammaren direktören Carl Albert Andersson, direktören H. S. Aronsson, ledamoten av andra kammaren direktören C. W. Carlsson, direktören Sven-Olof Dahlman, ledamoten av första kammaren Nils-Eric Gustafsson, direktören Sven A. Järdler, kaptenen Axel Mannerskantz och kommunaldirektören Olof Wiklund.

Vidare har Svenska landstingsförbundet och Svenska kommunförbundet i skrivelser till Kungl. Maj:t den 11 resp. den 24 maj 1966 föreslagit sådan ändring i kommunala delegationslagen den 27 mars 1954 (nr 130) att kommunal nämnd — liksom f. n. fullmäktige — skall få lämna uppdrag enligt lagen.

Efter remiss har yttranden över framställningarna avgetts av kammarkollegiet, socialstyrelsen, länsstyrelserna i Jönköpings, Hallands, Örebro, Kopparbergs, Gävleborgs och Jämtlands län — som har bifogat yttranden från fyra städer och en landskommun — Svenska stadsförbundet, Sveriges akademikers centralorganisation (SACO), Svenska kommunaltjänstemannaförbundet och Svenska kommunalarbetareförbundet.

Dessa två frågor bör nu tas upp till behandling i ett sammanhang.

Gällande rätt

Inledning

Enligt 4 § kommunallagen den 18 december 1953 (nr 753) (KL) och 4 § kommunallagen den 1 mars 1957 (nr 50) för Stockholm (KLS) utövas kommunens beslutanderätt av fullmäktige medan förvaltning och verkställighet tillkommer kommunens styrelse och övriga nämnder.

Med stöd av författningsbestämmelser eller enligt rättspraxis i anslutning till 4 § KL och 4 § KLS har emellertid också nämnderna i vid utsträckning beslutanderätt, antingen omedelbart eller efter bemyndigande (delegation) av fullmäktige.

Samma principer för fördelningen av beslutanderätt mellan det representativa samt de förvaltande och verkställande organen gäller för landstingskommun. Den grundläggande bestämmelsen härom finns i 5 § landstingslagen den 14 maj 1954 (nr 319) (LL) som överensstämmer med 4 § KL. Det heter sålunda i 5 § LL att landstingskommunens beslutanderätt utövas av landstinget samt att förvaltning och verkställighet tillkommer förvaltningsutskott och övriga nämnder.

Även nämnderna — både primärkommunala och landstingskommunala — kan i viss utsträckning delegera sin beslutanderätt. Bestämmelser härom — som i stort sett är desamma för primärkommunala och landstingskommunala nämnder — finns i fråga om nämnder för kommunallagsreglerad förvaltning i KL, KLS och LL och i fråga om nämnder för specialreglerad förvaltning i de författningar där förvaltningen regleras.

Delegation av det representativa organets beslutanderätt

Som framgår av vad jag har sagt nyss har primärkommunal eller landstingskommunal nämnd i vid utsträckning beslutanderätt. Sådan rätt kan tillkomma nämnd bl. a. på grund av delegation från fullmäktige resp. lands-

tinget. Det anses i sådana fall liksom annars när nämnd utövar beslutanderätt vara fråga om en befogenhet inom ramen för förvaltning och verkställighet.

Frågan i vilken utsträckning delegation får ske regleras till stor del i rättspraxis. En tämligen vidsträckt möjlighet till delegation föreligger enligt praxis i avtals- och lönefrågor. Sålunda har fullmäktige förklarats behöriga att ge avtals- och lönenämnd allmänt bemyndigande att fatta för kommunen bindande beslut i ärenden om arbets- och löneförhållanden för arbetare och personal som är likställd med dem (RÅ 1934 ref. 16). Motsvarande torde gälla också i fråga om andra arbetstagare. Landsting har samma befogenhet i det här avseendet som fullmäktige.

Delegation av kommunallagsreglerad nämnds beslutanderätt

Enligt 43 och 45 §§ KL får fullmäktige bestämma att nämnd skall ha rätt att uppdra åt avdelning som har bildats inom nämnden, åt ledamot av nämnden eller åt tjänsteman hos kommunen att på nämndens vägnar fatta beslut i vissa grupper av ärenden. 43 § behandlar kommunernas styrelse — i stad i allmänhet drätselkammaren och i köping eller landskommun kommunalnämnden — och 45 § andra nämnder. Beskaffenheten av de ärenden i vilka beslutanderätten sålunda får delegeras skall anges i fullmäktiges beslut. Enligt förarbetena är delegationsmöjligheten avsedd främst för rutinärenden (prop. 1953: 210 s. 120). Bara en ärendegrupp undantas dock uttryckligen från delegation, nämligen framställningar eller yttranden till fullmäktige. I fråga om kommuns styrelse meddelas fullmäktiges beslut om delegation i reglemente för styrelsen. Reglementet underställs länsstyrelsens prövning.

Beslut som har fattats med stöd av delegation skall anmälas vid nämndens nästa sammanträde.

Styrelsen i stad kan också vara ett stadskollegium, om Kungl. Maj:t på förslag av stadsfullmäktige har bestämt det (29 § 1 mom. KL). I sådan stad skall enligt 49 § KL finnas ett för kollegiet och drätselkammaren gemensamt reglemente som antas av stadsfullmäktige och underställs Kungl. Maj:ts prövning. I fråga om stadskollegiet — som skall leda förvaltningen av stadens angelägenheter och ha inseende över de andra nämndernas arbete samt fullgöra andra centrala styrelsefunktioner (47 § KL) — saknas bestämmelser om delegation. Kollegiets beslutanderätt kan alltså inte delegeras. Däremot kan i fråga om drätselkammare i stad med stadskollegium — som skall ta befattning med stadens drätsel och fullgöra de uppdrag som stadsfullmäktige eller stadskollegiet överlämnar till kammaren — i reglementet ges samma föreskrifter om delegation som för styrelse i stad utan stadskollegium (49 § KL).

I Stockholm finns stadskollegium på grund av bestämmelser i KLS. Stadens drätsel handhas av en drätselråd. Även för stadskollegiet i Stock-

holm saknas bestämmelser om delegation. I fråga om drätselnämnden och andra nämnder i Stockholm finns i 48 § och 51 § 2 mom. KLS bestämmelser om delegation med samma innehåll som KL:s bestämmelser om delegation av kommunstyrelsens resp. andra nämnders beslutanderätt.

Som jag har nämnt får delegation ske till nämndledamot. Däremot kan delegation inte ske till suppleant. Suppleant kan inte heller utses till ledamot i avdelning som på grund av delegationsbeslut utövar beslutanderätt på nämndens vägnar (RÅ 1955 ref. 54).

I fråga om landstingskommuns förvaltningsutskott och andra nämnder gäller enligt 52 och 54 §§ LL i huvudsak samma regler om delegation som i fråga om kommuns nämnder.

Delegation av specialreglerad nämnds beslutanderätt

Bestämmelserna om delegation av specialreglerade nämnders beslutanderätt har formen antingen av en hänvisning till 45 § KL och 51 § 2 mom. KLS, varigenom dessa lagrum blir tillämpliga på de specialreglerade nämnderna, eller av särskilda bestämmelser som i allmänhet nära ansluter till lydelsen av nämnda lagrum.

Den första metoden används i 11 § 2 mom. lagen den 20 mars 1959 (nr 99) om köttbesiktning m. m. (*slakthusstyrelse*), 41 § 2 mom. civilförsvarslagen den 22 april 1960 (nr 74) (*särskild civilförsvarsnämnd*), 3 § 1 mom. brandstadgan den 30 mars 1962 (nr 91) (*särskild brandstyrelse*), 25 och 26 §§ familjebidragsförordningen den 29 april 1946 (nr 99; omtryckt 1960: 152) (*särskild familjebidragsnämnd*), 9 § 3 mom. sjukvårdslagen den 6 juni 1962 (nr 242) (*sjukvårdsstyrelse*), 11 § 4 mom. samma lag (*sjukhusdirektion*), 10 § lagen den 20 mars 1964 (nr 63) om kommunal beredskap (*särskild beredskapsnämnd*) och 6 § lagen den 20 mars 1964 (nr 47) om krigshjälp (*särskild krigshjälpsnämnd*). Enligt 7 § kungörelsen den 3 juni 1966 (nr 369) med närmare föreskrifter om arbetslöshetsnämnd och dess verksamhet m. m. äger i fråga om *särskild arbetslöshetsnämnds* sammanträden och verksamhet i övrigt bestämmelserna om kommuns styrelse i KL och KLS motsvarande tillämpning.

Den andra metoden används i fråga om *socialnämnd*, *barnavårdsnämnd* och *skolstyrelse*. Enligt 8 § socialhjälpslagen den 4 januari 1956 (nr 2), 12 § barnavårdslagen den 29 april 1960 (nr 97) och 15 § skollagen den 6 juni 1962 (nr 319) får sålunda fullmäktige bestämma att dessa nämnder skall ha rätt att uppdra åt avdelning som har bildats inom nämnden, åt ledamot av nämnden eller åt vissa tjänstemän att på nämndens vägnar fatta beslut i vissa grupper av ärenden. Beskaffenheten av ärendena skall anges i fullmäktiges beslut. Undantag från delegationsmöjligheten görs för framställningar eller yttranden till fullmäktige. I fråga om barnavårdsnämnd undantas vidare bl. a. ärenden om utdömande av vite, varning, övervakning, samhällsvård och intagning på ungdomsvårdsskola, vissa ärenden om fos-

terbarnsvård samt ärenden enligt föräldrabalken. Skolstyrelse får inte delegera ärenden om godkännande av vissa privatskolor. Beslut som har fattats på grund av delegation skall anmälas på nämndens nästa sammanträde.

Enligt 8 § socialhjälpslagen och 11 § barnavårdslagen får vidare nämndens ordförande i brådskande fall vidta vissa åtgärder tills vidare. 9 § socialhjälpslagen öppnar också möjlighet för kommuns fullmäktige eller, efter bemyndigande av fullmäktige, för nämnden att dela in kommunen i distrikt och utse en ledamot att utöva den närmaste uppsikten över socialhjälpssammansamheten inom distriktet.

I fråga om *nykterhetsnämnd* saknas motsvarighet till delegationsbestämmelserna i 45 § KL. I 8 § 2 mom. lagen den 27 januari 1954 (nr 579) om nykterhetsvård föreskrivs dock att nämnden får uppdra åt ordföranden, en eller flera ledamöter eller viss befattningshavare hos nämnden att avge yttrande till polismyndigheten i körkortsärenden. Anmälan om åtgärd på grund av sådant uppdrag skall göras till nämnden.

Enligt 11 § socialhjälpslagen, 8 § 3 mom. nykterhetsvårdslagen och 13 § barnavårdslagen skall i fråga om Stockholm gälla de särskilda bestämmelser som Kungl. Maj:t fastställer efter förslag av stadsfullmäktige. Kan i annan kommun organisationen av socialhjälpssammansamheten, nykterhetsvården och barnavården inte lämpligen ordnas enligt bestämmelserna i socialhjälpssammansam-, nykterhetsvårds- resp. barnavårdslagarna får enligt nyssnämnda lagrum Kungl. Maj:t på framställning av kommunens fullmäktige medge de undantag som behövs. 8 § 3 mom. nykterhetsvårdslagen fick det innehåll som jag nu har angett genom lagändring år 1964 (prop. 1964: 202, L²U 72, rskr 365). Syftet med dessa bestämmelser om dispenser är att öppna möjlighet att förlägga beslutanderätten i socialhjälpssammansam-, nykterhetsvårds- och barnavårdsärenden till lokala organ för olika delar av kommunen i vilka kan ingå också andra än ledamöter av den centrala nämnden, t. ex. suppleanter. Härigenom kan man tillgodose det behov av Orts- och personkännedom och kontakt med lokala problem och synpunkter som annars kunde bli eftersatt om det totala antalet ledamöter i nämnderna minskar till följd av att kommuner slås samman eller på grund av att nämnderna ges en identisk sammansättning som ett led i en strävan att tillämpa den s. k. familjevårds- eller familjeprincipen inom socialvården. (Jfr prop. 1964: 202).

Hälsovårdsnämnd och *byggnadsnämnd* får — utan bemyndigande av fullmäktige — delegera sin beslutanderätt till en eller flera ledamöter i nämnden eller till befattningshavare hos nämnden. Undantagna från delegationsmöjligheten är dock — förutom ärenden om framställning eller yttrande till fullmäktige — framställning eller yttrande till Kungl. Maj:t eller länsstyrelse och ärende om föreläggande av vite samt dessutom i fråga om hälsovårdsnämnd ärende om att vidta åtgärd på försumlighets bekostnad och i fråga om byggnadsnämnd ärende av principiell innebörd eller annars av stor vikt. Nämndens beslut om delegation skall underställas länsstyrelsens prövning.

Beslut som har fattats på grund av delegation skall anmälas vid nämndens nästa sammanträde. De bestämmelser som jag har redogjort för nu finns i 12 § hälsovårdsstadgan den 19 december 1958 (nr 662) resp. 7 § byggnadsstadgan den 30 december 1959 (nr 612).

Rätt för nämndsuppleant att delta i nämndens sammanträden

Enligt 36, 45, 47 och 48 §§ KL bör — i fråga om alla nämnder — suppleant kallas till tjänstgöring i den mån det behövs till följd av hinder för ledamot eller när plats har blivit ledig efter ledamot som inte har utsetts vid proportionellt val och ledigheten ännu inte har hunnit fyllas. Suppleant har rätt att vara närvarande vid nämndens sammanträde också annars. Han skall alltid underrättas om tid för sammanträde. På grund av hänvisning till KL äger dessa bestämmelser tillämpning också på de specialreglerade nämnder som jag har redogjort för tidigare.

KLS saknar i fråga om stadskollegiet motsvarighet till bestämmelsen att suppleant har rätt att vara närvarande vid alla sammanträden och att han alltid skall underrättas om tid för sammanträde men innehåller i övrigt samma bestämmelser som jag har redogjort för nyss (38 och 47 §§ och 51 § 1 mom. KLS).

Inget hindrar att kommunal nämnd medger suppleant rätt att ta del i överläggningarna. Rätt att ställa yrkanden eller delta i beslut kan dock aldrig tillkomma suppleant annat än när han tjänstgör i ordinarie ledamots ställe.

Delegation av kommunal beslutanderätt till utomstående

Hillills har jag bara behandlat delegation till kommunalt organ. Delegation till annan, s. k. extern delegation, strider mot principen att kommunala angelägenheter skall handhas av kommunala organ. Extern delegation medför att reglerna om kommunala besvär, om kommunal revision och om kommunala handlingars offentlighet sätts ur spel. Som huvudprincip anses därför gälla att kommun inte får delegera befogenheter till utomstående.

Genom kommunala delegationslagen har emellertid extern delegation tillåtits för en särskild grupp av ärenden. Enligt lagen får sålunda kommun som tillhör arbetsgivarorganisation uppdra åt denna att med bindande verkan för kommunen genom kollektivavtal eller på annat sätt enhetligt reglera anställningsvillkoren för arbetstagare i kommunens tjänst. Med kommun jämställs i lagen församling, municipalsamhälle, landstingskommun och annan borgerlig eller kyrklig kommunal förvaltningsenhet.

Arbetsgivarorganisationer för kommunerna är Svenska stadsförbundet, Svenska kommunförbundet och Svenska landstingsförbundet.

Befogenheten att delegera enligt kommunala delegationslagen tillkommer kommunen. Trots att kommunens beslutanderätt enligt 4 § KL och 4 § KLS utövas av fullmäktige och landstingskommunens beslutanderätt enligt 5 § LL av landstinget får, som jag har sagt tidigare, fullmäktige och landstinget i

vissa fall delegera sin beslutanderätt till nämnd, t. ex. beslutanderätten i fråga om arbets- och anställningsförhållanden för arbetstagare i kommunens eller landstingets tjänst. Sin delegationsrätt enligt kommunala delegationslagen kan emellertid fullmäktige eller landstinget inte delegera till någon nämnd. Nämndernas delegationsmöjligheter är nämligen uttömmande reglerade genom delegationsbestämmelserna i KL, KLS och LL och dessa bestämmelser medger inte extern delegation.

Förslagen

Delegation till suppleant

Stadsfullmäktige i Stockholm begärde i skrivelse den 25 april 1960 att 48 och 51 §§ KLS skulle ändras så att nämnd fick rätt att delegera beslutanderätt även till suppleant i nämnden. Fullmäktige föreslog också motsvarande ändring i de särskilda bestämmelserna om organisationen av socialhjälpverksamheten i Stockholm. Ändringarna motiverades enligt fullmäktiges mening av de särskilda svårigheter som på grund av förvaltningsverksamhetens stora omfattning i Stockholm förelåg att fördela delegationsuppdragen på enbart ledamot av nämnd. Fullmäktige framhöll att inget torde hindra att nämndsuppleant utsågs också till suppleant i beslutande avdelning av nämnden. Han blev därmed berättigad att vid förfall för ordinarie ledamot tjänstgöra i avdelningen. Att i större omfattning tillämpa ett system som förutsatte att de ordinarie delegationsledamöterna i realiteten inte skulle fungera syntes emellertid fullmäktige föga tilltalande.

Stadsfullmäktiges skrivelse föranledde ingen åtgärd från statsmakternas sida.

Kommunalrättskommittén föreslår som ett led i strävan att få till stånd representation från en kommuns olika delar och att öka möjligheterna till en smidigare organisation vid handläggning av företrädesvis rutinärenden att suppleant i kommunens styrelse eller i annan kommunallagsreglerad nämnd skall få utses att regelmässigt tjänstgöra som ledamot i en delegation med beslutanderätt.

Ändring i kommunala delegationslagen

I Svenska landstingsförbundets och Svenska kommunförbundets skrivelser erinras till en början om att utvecklingen av förhandlingsväsendet inom det kommunala området av praktiska skäl har gjort det nödvändigt att i betydande omfattning överlåta beslutanderätt i avtals- och lönefrågor till den nämnd som handlägger sådana frågor (lönemyndigheten). Av stor betydelse är därvid att fr. o. m. år 1966 de kommunala tjänstemännen har jämförts med andra kommunala arbetstagare i fråga om förhandlingsrätt och möjligheterna att reglera anställnings- och lönevillkoren genom kollektivavtal.

Att genom kommunala delegationslagen möjlighet infördes till extern delegation av beslutanderätten i ärenden om kollektivavtal motiverades främst av praktiska synpunkter, framhåller förbunden vidare i sina skrivelser. De skäl som sålunda anfördes för denna lagstiftning framstår i än skarpare relief mot bakgrunden av den nya förhandlingsrätten för tjänstemännen. I det sammanhanget framhåller förbunden att det på tjänstemannasidan inom den kommunala sektorn finns ett betydande antal organisationer som kollektivavtal skall träffas med och att många avtal berör förhållandevis små grupper av arbetstagare.

För landsting eller primärkommun som vill lämna kommunförbund uppdrag enligt kommunala delegationslagen kan det enligt förbundens mening i vissa situationer vara lämpligt att låta lönemyndigheten utöva delegationsrätten. En motsatt ordning vilken innebär att landstinget resp. fullmäktige beslutar om extern delegation i sådana löne- och anställningsfrågor som tidigare har avgjorts av lönemyndigheten för med sig risk för oklarhet om var gränsen går mellan lönemyndighetens och förbundets befogenheter och är dessutom oläglig från administrativ synpunkt när ett skyndsamt delegationsbeslut behövs. För tjänstemän och andra arbetstagare gäller att bl. a. förhandling om upprättande eller förlängning av kollektivavtal skall föras som central förhandling om central part begär det. I sådant fall kan det uppenbarligen vara en direkt hindrande eller försvårande omständighet för parterna — och därmed deras medlemmar — att behöva avvakta den omständliga och tidsödande procedur som ett beslut av landstinget eller fullmäktige innebär. Härtill kommer att det i regel är lönemyndigheten som känner till fakta i ärendet och som har haft hand om den tidigare handläggningen av frågan. I detta sammanhang erinrar landstingsförbundet om att landstingen i regel sammanträder bara två gånger om året.

Med hänsyn till de vidsträckta befogenheter som landstinget och fullmäktige har att — internt och externt — överlåta beslutanderätt i dessa frågor kan enligt förbundens mening ingen saklig motivering anföras för att landstinget och fullmäktige skall vara hindrade att bemyndiga lönemyndigheten att lämna uppdrag enligt kommunala delegationslagen.

Det är oklart om landstinget och fullmäktige får lämna sådant bemyndigande, anför förbunden. Denna oklarhet bör undanröjas genom komplettering av kommunala delegationslagen med en bestämmelse att uppdrag enligt lagen får lämnas av lönemyndigheten om nämnden bemyndigas därtill. Förbunden föreslår att lagen ändras i enlighet härmed.

Remissyttrandena

Delegation till suppleant

Av de remissinstanser som har yttrat sig över kommunalrättskommitténs förslag att öppna möjlighet till delegation till nämndsuppleant ställer sig i

det närmaste samtliga positiva till förslaget. Det tillstyrks sålunda eller lämnas utan erinran av *kammarkollegiet, tolv länsstyrelser, omkring 60 kommuner* samt *Svenska stadsförbundet* och *Svenska kommunförbundet*. Härtill kommer *fyra länsstyrelser, omkring 35 kommuner* och *tre samarbetsnämnder* som inte närmare behandlar detta särskilda förslag men som lämnar betänkandet i dess helhet utan erinran.

Stadsfullmäktige i Nacka anför att en sådan ordning som kommittén föreslår skulle ge kommunerna friare händer att sätta samman avdelningar — som ofta har specialuppdrag — av lämpliga personer. Det kan enligt fullmäktiges mening på intet sätt anses olämpligt att en suppleant i nämnden får ställning som ordinarie ledamot av avdelning eftersom samma suppleant kan fungera som ersättare för ordinarie ledamot i nämnden med alla en ordinarie ledamots rättigheter och skyldigheter. *Drättselkammaren i Kiruna* anser att den lagändring som föreslås är ägnad att stimulera intresset för kommunala förtroendeengagemang och att ge bättre möjlighet att utnyttja suppleantgruppens kapacitet. Därmed kan underlaget för rekrytering till de ordinarie ledamotsposterna breddas. Även andra kommuner stryker under behovet av lagändringen. *Stadsfullmäktige i Borås* framhåller att behovet är särskilt framträdande i samband med kommunsammanslagningar. Flera kommuner anför dock att lagändringen kan väntas få endast liten praktisk betydelse.

Sex remissinstanser avstyrker eller anför kritiska synpunkter på förslaget, nämligen *länsstyrelsen i Södermanlands län, stadskollegiet i Hälsingborg, stadsfullmäktige i Örebro* och *Sundsvall, drättselkammaren i Luleå* samt *föreningen Sveriges kommunala förvaltningsjurister*. Representativt för denna grupp remissinstanser är följande yttrande av *stadsfullmäktige i Örebro*.

Suppleantuppdraget innebär i princip rätt och skyldighet att vid ordinarie ledamots frånvaro inträda i dennes befogenheter men icke något mera. Då det emellertid kan vara en fördel för verksamheten, att suppleant beredes tillfälle att mera kontinuerligt följa arbetet, innehåller reglementena för t. ex. kommunens styrelse och kommunalnämnd ofta föreskrifter att suppleant alltid skall underrättas om sammanträde, att han äger deltaga däri även om den ledamot för vilken han utsetts också är närvarande, ibland även att han äger deltaga i diskussionen. Under alla förhållanden är han dock betagen rätten att ställa förslag till beslut och att deltaga i beslut.

Kommunalrättskommitténs förslag innebär ett avsteg från denna vedertagna princip. Detta är i och för sig betänkligt, då varje sådan åtgärd är ägnad att utsudda klara kompetensregler och skapa oklarhet om suppleantens verkliga ställning. Om man överhuvud skall vidtaga en ändring måste man ha mycket starka skäl därtill, så starka och så speciella att de principiella betänkligheterna måste få vika. Man måste med andra ord kunna visa, att vitala intressen föreligger, som icke kan på annat sätt tillgodoses. Så är enligt stadsfullmäktiges mening icke förhållandet i det aktuella förslaget. Kommunalrättskommittén anför bl. a. att suppleant, som representerar en viss kommun, genom dylik lagändring kan beredas möjlighet att deltaga i kommunala beslut. Att märka är emellertid att det främst är fråga

om rutinärenden. På annat ställe i utredningen har kommittén hävdad den enligt stadsfullmäktiges mening fullt riktiga uppfattningen, att representeranter för olika kommundelar knappast torde känna sig särskilt lockade av att ute i sina orter anförtros rutinärenden. Man frågar sig då om befogenheten blir mera eftersträvansvärd om den utövas i en avdelning av centralinstansen. Stadsfullmäktige betvivlar att så är fallet. Det egentliga värdet av suppleantskap i t. ex. en drätselkammare eller en kommunal nämnd torde ligga på ett helt annat område. Suppleanten är med i det kommunala arbetet, känner till dess arbetssätt och problem och har kontakter med ledamöter och tjänstemän. Tämmligen regelmässigt har han dessutom rätt att delta i alla sammanträden, ibland också i de därvid förda diskussionerna. Han bör härigenom helt visst äga fullgoda möjligheter att argumentera för sin mening och föra sin kommunals talan. Medbestämmanderätt i ärenden av mindre vikt torde därvidlag sakna praktiskt taget all betydelse.

Ej heller det andra av kommunalrättskommittén anförda skälet, smidigare handläggning av rutinärenden, synes äga tillräcklig tyngd. Delegation kan redan nu ske till särskild avdelning, till viss ledamot eller till kommunal tjänsteman. Rutinärendena är ej särskilt tids- och arbetskrävande och deras behandling sker i stor utsträckning på grundval av tidigare avgöranden i likartade frågor. Stadsfullmäktige har svårt att se att detta relativt underordnade verksamhetsområde skulle vara så betungande, att man bör ifrågasätta att inkalla suppleanter för ärendenas avgörande.

Föreningen Sveriges kommunala förvaltningsjurister anför att en ökning av antalet ordinarie ledamöter i nämnderna är en bättre väg att få fler aktiva förtroendemän. Även remissinstanser som tillstyrker kommitténs förslag pekar på denna metod som ett lämpligt alternativ.

Stadsfullmäktige i Nyköping tillstyrker att suppleant får ingå i beslutande avdelning av nämnd men avstyrker att beslutanderätt delegeras till suppleant ensam. *Tierps kommun* finner det mindre välbetänkt att suppleant får rätt att själv avgöra ärenden.

Stadsfullmäktige i Göteborg förordar att delegationsrätt införs för stadskollegium. Med inrättande av ett stadskollegium åsyftar man att få till stånd en kommunstyrelse, som är i möjligaste mån frigjord från löpande förvaltningsbestyr. Detta har anförts som motiv för att stadskollegium inte medgetts delegationsrätt. Från Göteborgs stads erfarenheter vill fullmäktige göra gällande att just på grund av behovet att frigöra stadskollegiet från löpande förvaltningsbestyr och rutinärenden för att kollegiet helt skall kunna ägna sig åt de stora ledande uppgifterna finns det större skäl för delegationsmöjligheter för stadskollegium än för någon annan kommunal nämnd. I en stad i stark utveckling med behov av att kunna koncentrera alla de viktiga styrelsefunktionerna till stadskollegiet följer med växande arbetsuppgifter och större personalstab också vissa rutinärenden, anför stadsfullmäktige vidare. Som exempel på sådana nämns personalfrågor om semester, tjänstledighet, tjänsteresor, deltagande i kurser m. m. och tillsättning av lägre tjänster samt frågor om representation, användning av stadens vapen, tillstånd för nämnderna att i rutinfall återbesätta tjänster, medelsplacering och lån enligt givna riktlinjer samt mindre inköp.

Svenska stadsförbundet framhåller som önskvärt att det i kommunal-lagarna slås fast att suppleanterna också har rätt att delta i överläggningarna vid nämndsammanträdena.

Ändringen i kommunala delegationslagen

Samtliga remissinstanser har tillstyrkt Svenska landstingsförbundets och Svenska kommunförbundets förslag. I huvudsak anför remissinstanserna samma motiveringar som förts fram av förbunden. Det heter sålunda i flera yttranden att den vidgade förhandlingsrätt för kommunala tjänstemän som gäller fr. o. m. år 1966 medför att de centrala förhandlingarna får ökad betydelse och att därmed behovet ökar av en smidig form för delegation av beslutanderätten i avtals- och lönefrågor. Förslaget sägs vara ägnat att främja snabbhet och smidighet i förhandlingsarbetet och medverka till en administrativ förenkling.

Lönenämnden i Örebro, vars yttrande återopas av drätselkammaren i staden, anför att nämnden enligt sin instruktion alltsedan år 1959 har haft befogenhet att lämna uppdrag enligt kommunala delegationslagen. Erfarenheterna härav är emellertid begränsade eftersom lagen har tillämpats endast i ringa omfattning. Delegation har sålunda i huvudsak förekommit bara i fråga om vissa formalhandlingar såsom uppsägning och prolongation av kollektivavtal. Den nya förhandlingsordningen för de offentliga tjänstemännen får många praktiska konsekvenser. Bl. a. skall kollektivavtal upprättas med samtliga personalorganisationer på tjänstemannarådet, f. n. bortåt 40. Hur den nya förhandlingsrätten kommer att mera i detalj förändra parternas centrala och lokala verksamhet är det ännu alldeles för tidigt att yttra sig om. Men nämnden finner det angeläget att inga vägar lämnas oprövade som kan leda till administrativa förenklingar i det framtida löne- och förhandlingsarbetet. Den lagändring som föreslås är utan tvivel en sådan väg. En annan fråga som är vanskligare att bedöma är i vad mån uppdrag enligt kommunala delegationslagen bör lämnas i fortsättningen. Det är nämndens bestämda uppfattning att även i framtiden en betydande sektor av lönearbetet måste förbehållas lokalt avgörande.

Föredraganden

Delegation till suppleant

Under lång tid har en diskussion förts om betydelsen för den kommunala demokratin av utvecklingen mot större kommunenheter. I samband med både 1952 års kommunreform och den kommunindelingsreform som 1962 års riksdag beslutat om (prop. 1961: 180, KU 1962: 1, rskr 64) diskuterades sålunda den inverkan reformerna skulle få på den kommunala demokratin. Farhågor yppades för att reformerna skulle leda till bl. a. minskat lekmanainflytande över kommunalförvaltningen över huvud taget eller minskad representation från olika delar av utvidgade kommuner. Detta skulle i sin

tur medföra bristande orts- och personkännedom samt sämre kontakt med lokala problem, synpunkter och önsksningar.

I anslutning härtill har övervägts — bl. a. av den arbetsgrupp för överläggningar om frågor rörande den kommunala demokratin som bildades inom inrikesdepartementet i samband med 1962 års reform — att försöka tillgodose de lokala intressena inom en kommuns olika delar genom att utvidga möjligheterna till delegation av beslutanderätt inom den kommunala förvaltningen. Gällande lagstiftning medger att lokala intressen tillgodoses genom delegation av beslutanderätt till lokala organ för olika delar av kommunen i fråga om ärenden som handläggs av socialnämnd och barnavårdsnämnd samt — efter 1964 års ändring i nykterhetsvårdslagen — också nykterhetsnämnd. Kommunalrättskommittén och så gott som alla remissinstanserna har funnit att en utskiftning av beslutanderätt på lokala kommunala organ i andra fall inte är en lämplig väg att komma till rätta med problemen. I detta läge anser jag att man får inskränka sig till att överväga den mindre utvidgning av delegationsmöjligheterna som kommunalrättskommittén föreslår. Därutöver får man lita till att kommunerna så långt det är lämpligt och möjligt i varje kommun utnyttjar de utvägar som inom ramen för nuvarande lagstiftning finns att låta lokala opinioner komma till tals och låta lokala intressen och sakkunskap bli representerade. Utvecklingen på området bör emellertid också i fortsättningen noga följas av statsmakterna.

Kommunalrättskommitténs förslag innebär att kommunens styrelse eller annan nämnd får rätt att — efter fullmäktiges bemyndigande — delegera sin beslutanderätt inte bara som f. n. till avdelning inom nämnden, ledamot av nämnden eller tjänsteman hos kommunen utan också till nämndsuppleant — ensam eller som ledamot av avdelning. Det kan utnyttjas så att fler kommundelar blir representerade bland dem som beslutar på kommunens vägnar och är sålunda ägnat att i någon mån skapa bättre förutsättningar för en lokal förankring av den kommunala förvaltningen. Möjligheten att sprida delegationsuppdragen på fler personer har också — som har framhållits under remissbehandlingen — organisatoriska fördelar och kan stimulera intresset för kommunala engagemang och ge bättre möjligheter att utnyttja suppleanterna i nämndarbetet.

Det kan invändas att man kan vinna i stort sett samma fördelar som nu har framhållits genom att öka antalet ledamöter i nämnderna. En sådan åtgärd skulle emellertid många gånger leda till att dessa får fler ledamöter än som från organisatoriska, arbetstekniska och andra synpunkter är ändamålsenligt. En ökning av antalet ordinarie ledamöter kan vidare få till konsekvens att antalet suppleanter samtidigt måste ökas, vilket också kan vara olägligt. Den väg kommittén har anvisat har därför enligt min mening klara fördelar från praktiska synpunkter.

För min del anser jag att de principiella invändningar som har gjorts under remissbehandlingen inte är starkare än att de bör vika för de skäl

som talar för förslaget. Förslaget har också tillstyrkts av i det närmaste alla remissinstanser som har yttrat sig över det. Jag vill vidare stryka under att förslaget inte innebär annat än att de kommuner som finner det lämpligt bereds möjlighet att anförtro nämnsuppleant beslutanderätt. Det står alltså varje kommun fritt att pröva om en sådan ordning med hänsyn till den kommunens förhållanden skulle föra med sig sådana fördelar att ordningen bör tillämpas.

Jag förordar därför att kommitténs förslag genomförs.

En ändring av KL och KLS i enlighet med vad jag nu har förordat för i flera fall automatiskt med sig att den nya delegationsregeln blir tillämplig på primärkommunala nämnder för specialreglerad förvaltning. De författningar som reglerar nämndernas förvaltning innehåller nämligen ofta inga andra föreskrifter om delegationsrätt än en hänvisning till delegationsreglerna i KL och KLS. Det är fallet i fråga om slakthusstyrelse, särskild civilförvarnsnämnd, särskild brandstyrelse, särskild familjebidragsnämnd, sjukvårdsstyrelse och sjukhusdirektion i landstingsfria städer, särskild krigshjälpsnämnd, särskild beredskapsnämnd samt särskild arbetslöshetsnämnd.

Men den nya delegationsregeln bör gälla även i fråga om sådana primärkommunala nämnder för specialreglerad förvaltning som på grund av föreskrifter i de författningar som reglerar förvaltningen har i huvudsak samma delegationsmöjligheter. Dessa nämnder är socialnämnd, barnavårdsnämnd, skolstyrelse, hälsovårdsnämnd och byggnadsnämnd. I fråga om nykterhetsnämnd kan bara åliggandet att avge yttrande till polismyndigheten i körkortsärenden delegeras, såvida inte Kungl. Maj:t fastställer särskild organisation för nykterhetsvården i kommunen. Det synes inte finnas skäl att utsträcka denna delegationsmöjlighet till att omfatta suppleant.

Jag föreslår därför att bestämmelserna om delegation i de författningar som reglerar socialnämndens, barnavårdsnämndens, skolstyrelsens, hälsovårdsnämndens och byggnadsnämndens förvaltning ändras så att möjligheten att delegera beslutanderätt till suppleant kommer att stämma överens med vad som föreslås gälla enligt KL och KLS.

I fråga om stadskollegium — som finns i några av de största städerna — saknas bestämmelser om delegation. Dess beslutanderätt kan alltså inte delegeras. Stadskollegiets uppgifter skall vara begränsade till centrala styrelseuppgifter. Som stadsfullmäktige i Göteborg framhåller i sitt remissyttrande kan emellertid även sådana uppgifter föra med sig rutinärenden som det vore ändamålsenligt att kunna delegera. I likhet med fullmäktige anser jag att behovet att frigöra stadskollegiet från löpande förvaltningsbestyr och handläggning av rutinärenden motiverar att möjlighet öppnas att delegera kollegiets beslutanderätt.

Jag föreslår därför att i fråga om stadskollegium skall gälla samma regler om delegation som i fråga om andra nämnder.

I den mån suppleant i kommuns styrelse eller annan nämnd får i uppdrag

att fatta beslut på nämndens vägnar är det naturligt att han också ges rätt att delta i nämndens överläggningar även i sådana fall där han inte tjänstgör i ordinarie ledamots ställe. Som jag har sagt tidigare ger KL och KLS honom inte rätt härtill men kommun kan besluta att han skall ha sådan rätt. Jag utgår från att kommunerna regelmässigt kommer att utnyttja denna möjlighet i sådana fall där beslutanderätt delegeras till suppleant. Med hänsyn härtill anser jag det inte nödvändigt att — som föreslagits under remissbehandlingen — i lag reglera suppleants yttranderätt.

Ändring i kommunala delegationslagen

Enligt kommunala delegationslagen kan kommun och landstingskommun uppdra åt arbetsgivarorganisation (kommunförbund) att med bindande verkan för kommunen genom kollektivavtal eller på annat sätt enhetligt reglera anställningsvillkoren för arbetstagare i kommunens tjänst. De centrala organisationerna på den kommunala sektorn kan alltså träffa avtal som omedelbart binder parterna. Betydelsen härav torde öka sedan fr. o. m. år 1966 de kommunala tjänstemännen har jämställts med andra kommunala arbetstagare i fråga om förhandlingsrätt och möjlighet att reglera anställnings- och lönevillkoren genom kollektivavtal. Antalet delegationsbeslut torde komma att öka till följd av reformen särskilt som de kommunala tjänstemännen är organiserade i ett stort antal organisationer.

Det är numera vanligt att landstingen resp. kommunernas fullmäktige har överlåtit sin beslutanderätt i avtals- och lönefrågor — både i fråga om tjänstemän och andra arbetstagare — till den nämnd som handlägger sådana frågor. Med hänsyn till utformningen av bestämmelserna om delegation av nämnds beslutanderätt kan emellertid rätten att lämna uppdrag enligt kommunala delegationslagen inte utövas av nämnd.

Svenska landstingsförbundet och Svenska kommunförbundet har nu föreslagit att i kommunala delegationslagen tas in en bestämmelse att uppdrag enligt lagen får lämnas av den nämnd som handlägger frågor om anställningsvillkor för arbetstagare i landstingets eller kommunens tjänst om nämnden bemyndigas därtill.

Som förbunden med instämmande av samtliga remissinstanser har anfört skulle en sådan reform vara ägnad att medge en snabbare och administrativt enklare ordning än som f. n. är tillåten. Det är uppenbart att det finns ett beaktansvärt behov av att kunna tillämpa en sådan smidigare ordning. I vad mån en möjlighet härtill lämpligen bör utnyttjas bör det stå landstingen och fullmäktige fritt att själva pröva.

Jag biträder alltså i huvudsak de skäl som förbunden har anfört och förordar i likhet med en enhällig remissopinion att förbundens förslag genomförs.

Den föreslagna ordningen bör tillämpas på alla de kommunala förvaltningsenheter som i lagen jämställs med kommun. Bemyndigandet för nämnd-

den att lämna uppdrag enligt lagen skall enligt allmänna regler lämnas av det organ som utövar den kommunala förvaltningsenhetens beslutanderätt, dvs. i fråga om kommun och landstingskommun fullmäktige resp. landstinget.

Specialmotivering

De reformer som jag har förordat i det föregående föranleder ändringar i KL, KLS, socialhjälpslagen, barnavårdslagen, skollagen, byggnadsstadgan, hälsovårdsstadgan och kommunala delegationslagen. Inom inrikesdepartementet har upprättats förslag till dessa författningsändringar. De bör träda i kraft den 1 juli 1967.

Ändringen i KL bör beröras närmare på en punkt. De övriga ändringarna synes tillräckligt kommenterade därmed och med vad som har anförts i den allmänna motiveringen.

KL

43 och 45 §§

Bestämmelserna om styrelsens och andra kommunallagsreglerade nämnders delegationsrätt innehåller att fullmäktige får bestämma att nämnden skall ha rätt att uppdra åt särskild avdelning som har bildats inom nämnden eller åt ledamot av nämnden eller åt befattningshavare i kommunens tjänst att fatta beslut på nämndens vägnar.

Kommunalrättskommittén föreslår dels att delegation skall kunna ske till suppleant ensam, dels att suppleant skall kunna väljas in i avdelning inom nämnden till vilken delegation har skett. I likhet med samtliga remissinstanser som har tillstyrkt en utvidgning av delegationsrätten biträder jag förslaget. I lagtexten bör uttryckligen anges att avdelning kan sammansättas av både ledamöter och suppleanter. Enligt lagrummens hittillsvarande lydelse får det anses ha varit tillåtet att delegera beslutanderätt till en eller flera ledamöter tillsammans med tjänsteman — vilka med hänsyn till tjänstemannens ställning inte bör betraktas som en inom nämnden bildad avdelning. Enligt den föreslagna ordningen bör också delegation till en eller flera suppleanter tillsammans med tjänsteman vara tillåten. För att undanröja varje osäkerhet bör dessa delegationsmöjligheter komma till uttryck i förevarande bestämmelser.

Jag förordar alltså att delegationsbestämmelserna utformas i enlighet härmed.

Hemställen

Föredraganden hemställer att Kungl. Maj:t genom proposition *dels* föreslår riksdagen att antaga följande förslag till

- 1) lag om ändring i kommunallagen den 18 december 1953 (nr 753),
- 2) lag om ändrad lydelse av 48 § och 51 § 2 mom. kommunallagen den 1 mars 1957 (nr 50) för Stockholm,
- 3) lag angående ändrad lydelse av 8 § lagen den 4 januari 1956 (nr 2) om socialhjälp,
- 4) lag om ändrad lydelse av 12 § barnavårdslagen den 29 april 1960 (nr 726),
- 5) lag om ändrad lydelse av 15 § skollagen den 6 juni 1962 (nr 319),
- 6) lag om ändrad lydelse av kommunala delegationslagen den 27 mars 1954 (nr 130),
dels inhämtar riksdagens yttrande över förslag till
- 7) kungörelse om ändrad lydelse av 7 § byggnadsstadgan den 30 december 1959 (nr 612),
- 8) kungörelse om ändrad lydelse av 12 § hälsovårdsstadgan den 19 december 1958 (nr 662).

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Maj:t Konungen att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:
Britta Gyllensten